

GORJUL ÎN CONTEXTUL ELECTORAL AL OLTENIEI DIN CEL DE AL PATRULEA DECENIU (Unele considerații statistice)

de dr. POMPILIU TUDORAN

La recensământul efectuat în 1930, așa după cum ne asigură anuarele statistice ale vremii, populația Olteniei cuprindea un număr de 1 519 389 de locuitori, din care 273 444 erau de sex masculin și 790 895 feminin.¹ În această cifră sînt cuprinși și copiii, sau adolescenții, care reprezentau peste 26% din total, cifrele absolute indicînd 404 014.² Județul Gorj avea pe atunci numai 208 099 locuitori, reprezentînd numai 13,69% din populația Olteniei,³ care pînă la instaurarea noii împărțiri administrative pe ținuturi, cuprindea județele Dolj, Gorj, Mehedinți, Vîlcea și Romanați.

Sub aspect statistic, se pot trage unele concluzii interesante, refăcînd datele prin mijloacele moderne și colaborîndule cu evenimentele respective, vom putea constata care a fost atitudinea electorilor în aceste meleaguri, față de alegerile parlamentare ale deceniului respectiv.

Trebuie ținut seama că majoritatea alegătorilor erau fiii și nepoții țăranilor, care în 1907 au înroșit cu sîngele lor, pămîntul atît de rîvnit și pe care în oarecare măsură îl dobîndiseră prin reforma agrară din 1921.⁴ Sînt țărani împroprietăriți, dar grevați de datorii în așa fel, încît însă-și orînduirea burgheză a trebuit să intervină de patru ori în decurs de numai doi ani, prin legile de conversiune a datoriilor agrare, ușurînd în oarecare măsură traiul unei țărănimi sărăcite.¹

Problema țărănească rămînea deschisă în întreaga țară și în acest deceniu și nu trebuie uitat că județul Gorj era prin excelență o regiune lipsită de perspectivele industrializării în epocă. Documente ale vremii, scot în evidență o stare de lucruri, nu cu mult mai liniștitoare decît în acel fierbînt an 1907, căci nemulțumirile țărănești sînt în întreaga țară, Oltenia cunoscînd la rîndul ei numeroase răbufniri, cum au fost la : Creteni — Vîlcea (1931) ; Logrești — Gorj și Măceșul de Jos — Dolj (1932) ; Tismana — Gorj (1936) ; Plenița — Dolj

(1938); ca să cităm numai câteva lucruri dintre multe altele.²

O anchetă a Ministerului Agriculturii și Domeniilor din 1935 constata că : 37% din gospodăriile țărănești nu aveau nici o vită de muncă ; 33% nu aveau nici o vacă și 40% nu aveau nici măcar un porc, sau o oaie. O altă anchetă din 1938 a Institutului de științe sociale constata că țărănimea săracă avea un plug la trei gospodării ; o grapă la patru gospodării, iar la suta de hectare reveneau : 14,5 pluguri, 10 grape, 8 semănători, 0,5 secerători și 15,7 care, sau căruțe.⁴ Și trebuie ținut seama că Oltenia era una dintre provinciile cele mai sărace ale țării, iar județul Gorj, prin excelență cota ca un teritoriu rămas în urmă. Ori tocmai acești cetățeni, în majoritate de altfel, erau chemați să-și exprime opțiunea electorală pentru unul sau altul dintre numeroasele partide burghize aflate pe atunci în lupta pentru putere.

Analfabetismul bîntuia rîndurile țărănimii și Oltenia era de asemenea sub media pe țară a știutorilor de carte (56,8%) pe țară, cu procentul de 49,33%. Situația era deosebit de tristă în rîndul femeilor, care reprezentau 30,85%, față de 70,23% bărbați, care știau să scrie și să citească.¹

Județul Gorj se încadra în aceste limite, căci din populația de la 7 ani în sus (167 823) numai 48,5% știau carte dintre care 72,89% erau bărbați și 27,2% femei. Cit privește gradul de instruire școlară, cifrele ne arată următoarea situație :

primară	66,1%	93,2%
secundară	18,9	3,5
profesională	10,1	2,7
universitară	2,8	0,2

Sub acest aspect, discrepanța este concludentă.²

Am insistat în mod deosebit asupra unor date privind starea socială, economică și culturală a alegătorului din Oltenia și cu precădere din județul Gorj, care se situa sub media cifrelor unor județe vecine, ca Vilcea, Dolj, Mehedinți, ca să nu mai vorbim despre cele de peste munți, din Transilvania, ori Banat. Cu toate acestea, Gorjul a trimis în parlamentul țării cîte cinci reprezentanți la fiecare din cele patru scrutine, în total douăzeci, pe întreg deceniul. Opțiunea electoratului a fost următoarea :

Partidul Național Liberal : 8 mandate (3 în cadrul U.N.) ;

Partidul Național Țărănesc : 6 mandate ;

Partidul Țărănesc Radical (Gr. Iunian) : 2 mandate ;

Celelalte patru mandate revenind cîte unul Partidului Țărănesc Democrat în alianță cu Liga contra cametei, P. Țără-

nesc (N. Lupu), P. Național Creștin și P. Total pentru țară.

(De reținut că pentru ultimele două partide de dreapta, județul Gorj s-a situat cu mult în urma altor județe din țară, care au dat procente superioare de masă electorală, dat fiind caracterul ascendent al partidelor profasciste la alegerile din 1937). De altfel, la alegerile din 1932, când pentru singura dată depune candidatura „Gruparea Corneliu Zalea Codreanu“, nu realizează decât un număr de 492 de voturi, adică, 1,2% din totalul masei electorale, vădind respingerea ideilor extremiste de dreapta în rîndul alegătorilor gorjeni.

O nedreptate apriorică era aceea că legea electorală burgheză priva de dreptul la vot, mai bine de jumătate din populație reprezentată de femei, militari în termen, funcționari de stat și alte categorii de cetățeni, mai cu seamă cei de la 18—21 ani. Cifre oficiale care să poată stabili cu precizie acest aspect nu există și atunci am recurs la unele calcule prezumtive, spre a arăta măcar în parte că era o nedreptate făcută unei părți a populației.

S-a luat grupa de vîrstă de la 10—29 ani, considerînd că aproximativ 50% ar depăși 18 ani ($79\ 332 : 2 = 39\ 666$). La aceasta s-a adăugat grupa de la 0—9 ani (53 379), obținînd cifra aproximativă a copiilor și adolescenților care, evident că nu ar fi avut drept de vot și anume 91 545. Această grupă, scăzută din totalul locuitorilor pe județ, ar fi putut duce la 116 554 numărul celor cu drept electoral în mod democratic. Totuși ținînd cont de legislația vremii, aplicînd procentul de 45,9% cît reprezenta sexul masculin, se ajunge la 53 502 alegători, care s-ar fi putut înscrie în listele electorale, numai la alegerile din 1931, căci sporul de populație al județului fiind de 9%, conform statisticii pe deceniu, la scrutinele următoare numărul lor ar fi trebuit să crească.

Față de calculele de mai sus, comparînd cu cei 45 805 alegători înscriși în alegerile din 1931, diferența de 7 697 ar reprezenta cetățenii din categoria 18—21 ani. Așa, după cum era și firesc media electorală a masei de alegători a fost în creștere pe parcursul anilor, ajungînd de la 35 713 în 1931 la 41 264 în 1937 dînd o medie de masă electorală pe deceniu de 38 884,75. Concomitent a crescut și numărul abținerilor, cea mai scăzută cifră fiind în 1932 de 6 798 (14,66%) și se ridică în 1937 la 10 131 (19, 46%), realizînd o medie pe deceniu de 8 466,25 de abțineri. "

Este relevantă tendința electoratului gorjean de a refuza să dea votul în cadrul unor alegeri, care nu-i inspirau încredere

și se explică odată mai mult predilecția pe care a avut-o față de anumite personalități politice ale vremii. Nu întâmplător, Gorjul era considerat fieful electoral al lui Grigore Iunian, ales deputat de fiecare dată, când și-a depus candidatura, fie în cadrul P.N.T. fie și ulterior, după desidență, în cadrul propriului său partid radical țărănesc. A doua personalitate a vremii a fost Gheorghe Tătărescu, care a întrunit opțiunea electoratului gorjean de fiecare dată.

Un alt aspect al alegerilor din deceniul patru se poate deduce și prin analiza numărului de voturi anulate, care atinge maximum numeric de 1 116 (2,82%) în 1932, dar cu o medie pe deceniu de 892,5. Adăugată această cifră la cea a abținerilor, vom observa o formă de protest a electoratului, specifică de altfel în întreaga Oltenie și datorită majorității rurale a locuitorilor.

În ceea ce privește partidele politice ale vremii, în mare parte au depus liste în județul Gorj, dar rezultatele nu au fost întotdeauna cele scontate. Socotim că este necesar tabelul de mai jos spre elucidare.

PARTIDUL	ALEGERI							
	1931		1932		1933		1937	
	ME	%	ME	%	ME	%	ME	%
PNL*	19492	53,8	8309	21,0	22628	55,3	20077	47,91
PNL (G. Brătianu)	522	1,4	1072	2,7	636	1,5	513	1,2
PNT	9299	25,3	19908	50,3	6851	16,7	6149	14,6
PȚ (dr. N. Lupu)	1116	3,0	4498	11,3	2304	5,6	fuzionat cu PNT	
P. Radical Țărănesc	—				5024	12,2	2722	1,2
P. Țărănesc Democrat cu Liga contra cametei	3940	10,7	616	1,5				
P. Poporului	1064	2,9	688	1,7	1110	2,7*	362	0,8
Uniunea Agrară (P. Agrar)	—				884	2,1	517	0,3
P. Național Agrar	—		835	2,1	548	1,34	fuzionat (PNC)	
P. Național Creștin	—						2507	5,9
P. Conservator (Gr. Filipescu)	—		538	1,36	1110	2,7*	—	
Uniunea Națională *	19492	53,8	499	1,26			—	
Gruparea „C. Z. Codreanu“	—		492	1,24			—	
P. Totul pentru țară	—						8324	19,8
Sfatul Negustorilor	—		793	2,0			—	
Frontul Muncii	—						93	0,7

+ În alegerile din 1931 participă în cadrul Uniunii Naționale * Cartel electoral P. Poporului (Averescu) cu P. Conservator.

În afara formațiilor de mai sus, trebuie menționate și listele independente care denotă o fărâmițare locală a forțelor politice prin numărul lor (trei/1931 ; patru/1932 ; cinci/1933) dar și o regrupare în fața pericolului fascist din 1937 cînd nu se mai depune nici o listă independentă.

Dacă în 1937, legionarii au avut un oarecare succes de urnă, se datorește curentului general în care se încadraseră întreaga țară, căci ce poate fi mai concludent decît faptul că Liga Apărării Naționale Creștine a lui A.C. Cuza L.A.N.C. nu a candidat niciodată în județul Gorj ? Chiar și simpatia declarată pentru radicalul politician Grigore Iuniian denotă o opțiune clară cu tendințe de stînga, a electoratului gorjan, dar care nu a prins un contur precis din lipsă de masă muncitorească, căci singurele manifestări ale partidului comunist se desfășurau în mod ilegal și aici. Voturile și mandatul acordat desidenței steriste la scrutinul din 1931, care în cartel cu Liga contra cametei au dobîndit un mandat în parlament, este de asemenea un argument în favoarea orientării de centru-stînga a gorjenilor.

Studiul statistic mai poate fi completat cu multe alte concluzii, unele poate de interes minor, dar concluzia principală pe care am dorit s-o demonstrăm a fost că, în deceniul al patrulea, pe cînd mai persista o problemă țărănească, lupta contra elementelor profasciste s-a împletit în județul Gorj și prin opțiunea electorală către democrația burgheză, cu toate că masa electorală era în majoritate țărănească.

N O T E

¹ Anuarul statistic al României pe 1939/1940 la p. 92, dă alte cifre privind populația Olteniei : 1 221 227 din care 586 456 bărbați și 642 771 femei. Dat fiind faptul că datele din enciclopedii sînt monografice pe județe, ne-am ghid după ele, considerîndu-le mai apropiate de realitate. (Vezi Enciclopedia României din 1938, vol. II).

² Enciclopedia României, *op. cit.*

³ Idem.

⁴ În 1940 mai existau pe întreaga țară 434 000 de hectare supuse reformei, dar care nu aveau nici măcar proiecte de parcelare. (apud Alianța clasei muncitoare cu țărănimea muncitoare, Editura Politică, București, 1969, p. 196).

⁵ Vezi : L. pentru ăsanarea datoriilor agricole (19.04. 1932) ; L. de cōnversiune a datoriilor agricole (26.10. 1932) ; L. pentru reglementarea datoriilor agricole și urbane (14.04.1933) și L. pentru lichidarea datoriilor (7.04. 1934).

⁶ Vezi pe larg : Alianța clasei muncitoare... *op. cit.* p. 171 și urm.

⁷ *Idem*, p. 196.

⁸ *Idem*

⁹ Anuar statistic, *op. cit.*

¹⁰ Encilop. Rom. *op. cit.*

¹¹ Calcule personale efectuate după monitoarele oficiale.

Tablelul de mai sus a fost prelucrat după datele din monitoarele oficiale care au comunicat rezultatele alegerilor respective.